

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
NILSA WAHLA,
predstavljeni 5. julija 2018¹

Zadeva C-595/17

**Apple Sales International
Apple Inc.
Apple retail France EURL
proti**

MJA, likvidacijski upraviteljici družbe eBizcuss.com (eBizcuss)

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe,
ki ga je vložilo Cour de cassation (Francija))

„Predhodno odločanje – Območje svobode, varnosti in pravice – Sodna pristojnost v civilnih in gospodarskih zadevah – Člen 23 Uredbe (ES) št. 44/2001 – Klavzula o sodni pristojnosti, navedena v pogodbi o distribuciji – Odškodninska tožba distributerja proti dobavitelju zaradi njegove kršitve člena 102 PDEU“

Uvod

1. Ta predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 23 Uredbe (ES) št. 44/2001², na podlagi katerega je mogoče odstopati od splošnih pravil o sodni pristojnosti, določenih v navedeni uredbi za primer, ko so se stranke, od katerih ima vsaj ena svoje stalno prebivališče v državi članici, dogovorile, da mora biti za spore, ki so ali ki bodo mogoče nastali v zvezi z določenim pravnim razmerjem, pristojno določeno sodišče ali sodišča določene države članice.
2. Ta predlog je bil vложен v okviru spora med družbami Apple Sales International, Apple Inc. in Apple retail France EURL ter družbo MJA, likvidacijsko upraviteljico družbe eBizcuss.com (v nadaljevanju: eBizcuss), v zvezi z odškodninsko tožbo, ki jo je zadnjenavedena družba vložila zaradi kršitve člena 102 PDEU.
3. Sodišče je tako pozvano, naj pojasni, ali in do katere mere je mogoče klavzulo o sodni pristojnosti izključiti, da se zagotovi učinkovitost odškodninskih tožb zaradi škode, ki izhaja iz ravnanj podjetij, s katerimi naj bi ta zlorabila prevladujoč položaj.

¹ Jezik izvirnika: francoščina.

² Uredba Sveta z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4).

4. Obravnavana zadeva je tako – glede na rešitev, ki jo je sprejelo Sodišče v zadevi, v kateri je bila izdana sodba z dne 21. maja 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335) – nova priložnost, da se zagotovijo pojasnila zadevnim gospodarskim subjektom na eni strani kot avtorjem klavzul o sodni pristojnosti in na drugi strani kot osebam, ki želijo vložiti odškodninske tožbe zaradi škode, ki naj bi izhajala iz kršitve konkurenčnega prava, zlasti člena 102 PDEU, v okviru tega, kar se navadno imenuje zasebno izvajanje konkurenčnega prava Unije („private enforcement“).

Pravni okvir

Pravo Unije

5. V uvodnih izjavah 2, 11 in 14 Uredbe št. 44/2001 je navedeno:

„(2) Določene razlike med nacionalnimi predpisi, ki urejajo pristojnost in priznanje sodnih odločb, ovirajo nemoteno delovanje notranjega trga. Nujno je potrebno sprejetje določb za poenotenje kolizijskih pravil glede pristojnosti v civilnih in gospodarskih zadevah ter za poenostavitev formalnosti, s ciljem hitrega in enostavnega priznanja ter izvršitve sodnih odločb držav članic, ki jih zavezuje ta uredba.

[...]

(11) Pravila o pristojnosti morajo biti čimbolj predvidljiva in morajo temeljiti na načelu, da se pristojnost praviloma določa po stalnem prebivališču toženca, pri čemer mora taka pristojnost vedno obstajati, razen v nekaterih točno opredeljenih primerih, v katerih je zaradi predmeta pravde ali avtonomije strank upravičena druga navezna okoliščina. Da bi postala skupna pravila preglednejša in da ne pride do kolizije pristojnosti, je treba stalno prebivališče pravne osebe opredeliti kot avtonomen koncept.

[...]

(14) Razen pri zavarovalnih pogodbah, potrošniških pogodbah ali pogodbah o zaposlitvi, kjer je avtonomija glede določitve pristojnih sodišč dovoljena samo omejeno, je treba, ob upoštevanju izključnih pristojnosti, določenih v tej uredbi, spoštovati avtonomijo pogodbениh strank.“

6. Člen 23(1) Uredbe št. 44/2001 v oddelku 7 navedenega poglavja II, naslovljenem „Dogovor o pristojnosti“, določa:

„Če so se stranke, od katerih ima vsaj ena svoje stalno prebivališče v državi članici, dogovorile, da mora biti za spore, ki so ali ki bodo mogoče nastali v zvezi z določenim pravnim razmerjem, pristojno določeno sodišče ali sodišča določene države članice, je pristojno to sodišče oz. so pristojna sodišča te države članice. Ta pristojnost je izključna, razen če se stranke niso dogovorile drugače. Dogovor o pristojnosti mora biti sklenjen:

- (a) v pisni obliki ali potrjen v pisni obliki, ali
- (b) v obliki, ki je v skladu s prakso, ki je ustaljena med strankama; ali
- (c) v mednarodni trgovini v skladu z mednarodnimi trgovskimi običaji, ki so znani strankam ali bi jim morali biti znani in ki so splošno priznani v mednarodni trgovini in redno upoštevani s strani strank pogodb istega tipa v okviru zadevne panoge.“

Francosko pravo

7. V času dejanskega stanja spora o glavni stvari je člen 1382 civilnega zakonika določal, da „[v]sako ravnanje osebe, ki drugemu povzroči škodo, tisto osebo, ki jo je povzročila, zavezuje, da jo odpravi“.

8. Člen L 420-1 Code de commerce (trgovinski zakonik) določa:

„Usklajena ravnanja, dogovori, izrecni ali tihi omejevalni sporazumi ali koalicije, katerih cilj je ali katerih posledica bi lahko bilo preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence na trgu, so prepovedani, tudi če so izvedeni neposredno ali posredno prek družbe iz skupine s sedežem zunaj Francije, zlasti če:

1. drugim podjetjem omejujejo dostop do trga ali svobodno konkuriranje;
2. omejujejo prosto tržno oblikovanje cen z umetnim spodbujanjem višanja ali nižanja cen;
3. omejujejo ali nadzorujejo proizvodnjo, tržišče, naložbe ali tehnični razvoj;
4. določajo razdelitev trgov in virov nabave.“

9. Člen L 420-2 trgovinskega zakonika določa:

„Pod pogoji, določenimi v členu L 420-1, je prepovedano, da podjetje ali skupina podjetij zlorablja prevladujoč položaj na notranjem trgu ali večjem delu tega trga. Te zlorabe so lahko zlasti zavrnitev prodaje, vezana prodaja ali diskriminacijski pogoji prodaje in prekinitev vzpostavljenih trgovinskih odnosov zgolj zato, ker parter ne želi sprejeti neupravičenih trgovinskih pogojev.

Poleg tega je prepovedano, da podjetje ali skupina podjetij zlorablja gospodarsko odvisnost podjetja stranke ali dobavitelja od sebe, ker to lahko vpliva na delovanje ali strukturo konkurence. Te zlorabe so lahko med drugim zavrnitev prodaje, vezana prodaja, diskriminacijsko ravnanje iz točke I člena L 442-6 ali pogodbe o umeščanju izdelkov.“

Spor o glavni stvari, vprašanja za predhodno odločanje in postopek pred Sodiščem

10. Družba eBizcuss, ki jo zdaj zastopa družba MJA, je 10. oktobra 2002 z družbo irskega prava Apple Sales International sklenila pogodbo, naslovljeno „Apple Authorized Reseller Agreement“, s katero se ji je priznal status pooblaščenega distributerja izdelkov znamke Apple. Ta pogodba, s katero se je družba eBizcuss zavezala, da bo skoraj izključno distribuirala izdelke svoje sopogodbenice, in ki je bila pozneje večkrat spremenjena, je vsebovala klavzulo o sodni pristojnosti irskih sodišč.

11. V tej klavzuli, napisani v angleščini, je bilo v zadnji različici pogodbe o distribuciji z dne 20. decembra 2005 navedeno:

„This Agreement *and the corresponding relationship* between the parties shall be governed by and construed in accordance with the laws of the Republic of Ireland and the parties shall submit to the jurisdiction of the courts of the Republic of Ireland. Apple reserves the right to institute proceedings against Reseller in the courts having jurisdiction in the place where Reseller has its seat or in any

jurisdiction where a harm to Apple is occurring.”³

12. Aprila 2012 je družba eBizcuss pri tribunal de commerce de Paris (sodišče za gospodarske spore v Parizu, Francija) vložila tožbo proti družbi Apple Sales International, ameriški družbi Apple in francoski družbi Apple Retail France za plačilo odškodnine v višini 62.500.000 EUR. Družba eBizcuss je v utemeljitev svoje tožbe v bistvu navedla, da so tožene družbe postale odgovorne za protikonkurenčna ravnanja in dejanja nelojalne konkurence s tem, da naj bi od leta 2009 dajale prednost svoji mreži v njeno škodo.⁴ Družba eBizcuss je v zvezi s tem navedla kršitev člena 1382 civilnega zakonika (postal člen 1240 civilnega zakonika), člena L 420-2 trgovinskega zakonika in člena 102 PDEU.

13. Tribunal de commerce de Paris (sodišče za gospodarske spore v Parizu) je s sodbo z dne 26. septembra 2013 ugodilo ugovoru nepristojnosti, ki so ga vložile tožene družbe, ker naj bi pogodba, ki družbo Apple Sales International veže na družbo eBizcuss, vsebovala klavzulo o sodni pristojnosti irskih sodišč.

14. Cour d'appel de Paris (višje sodišče v Parizu, Francija) je s sodbo z dne 8. aprila 2014 zavrnilo ugovor, ki ga je zoper to sodbo vložila družba eBizcuss, in tako potrdilo nepristojnost francoskih sodišč za odločanje o odškodninski tožbi.

15. Cour de cassation (kasacijsko sodišče, Francija) je s sodbo z dne 7. oktobra 2015 to sodbo razveljavilo, ker naj bi cour d'appel de Paris (višje sodišče v Parizu) kršilo člen 23 Uredbe št. 44/2001, kot ga razlaga Sodišče v sodbi z dne 21. maja 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335), in sicer s tem, da je upoštevalo klavzulo o sodni pristojnosti, vsebovano v pogodbi, ki družbo eBizcuss veže na družbo Apple Sales International, čeprav naj se ta ne bi nanašala na spore v zvezi z odgovornostjo zaradi kršitve konkurenčnega prava.

16. Cour d'appel de Versailles (višje sodišče v Versaillesu, Francija) je s sodbo z dne 25. oktobra 2016 ugodilo ugovoru, ki ga je vložila družba eBizcuss, in zadevo vrnilo v odločanje tribunal de commerce de Paris (sodišče za gospodarske spore v Parizu).

17. Družbe Apple Sales International, Apple in Apple Retail France so zoper to sodbo pri predložitvenem sodišču vložile pritožbo, pri čemer so v bistvu trdile, da samostojna tožba v smislu konkurenčnega prava izvira iz pogodbenega razmerja, zato naj bi bilo treba upoštevati klavzulo o izbiri sodišča, čeprav se ta klavzula ne nanaša izrecno na tako tožbo ter nacionalni ali evropski organ pred tem ni ugotovil nobene kršitve konkurenčnega prava.

18. Predložitveno sodišče poudarja, da se je medtem seznanilo s sodbo sodišča Supremo Tribunal de Justiça (vrhovno sodišče, Portugalska) z dne 16. februarja 2016, Interlog in Taboada/Apple. Ta naj bi se nanašala tudi na družbo Apple Sales International in podobno klavzulo o sodni pristojnosti, katere določbe so splošne. Supremo Tribunal de Justiça (vrhovno sodišče, Portugalska) naj bi razsodilo, da se ta klavzula uporablja za stranke v sporu v zvezi z enako zatrjevano zlorabo položaja z vidika prava Unije, in tako ugotovilo nepristojnost portugalskih sodišč.

3 Stranke iz postopka v glavni stvari se ne strinjajo glede francoskega prevoda dela v poševni pisavi, ki ga prevajajo bodisi kot „et la relation correspondante“ („in ustrezno razmerje“) (prevod tožeče stranke) bodisi kot „et les relations en découlant“ („in iz nje izhajajoča razmerja“) (prevod toženih strank). Ne glede na to razliko je mogoče navedeno klavzulo v francoščino prevesti tako: „Le présent contrat et la relation correspondante (traduction de la requérante)/et les relations en découlant (traduction de la défenderesse) entre les parties seront régis par et interprétés conformément au droit de l'Irlande et les parties se soumettent à la compétence des tribunaux de l'Irlande.“ („Ta pogodba in ustrezno razmerje (prevod tožeče stranke)/in iz nje izhajajoča razmerja (prevod toženih strank) med strankami ureja pravo Irske ter se razlagajo v skladu z njim, stranke pa za pristojna določijo sodišča Irske. Družba Apple si pridrži pravico, da proti distributerju začne postopek pred sodišči, na območju katerega ima distributer sedež ali v kateri koli državi, kjer je družbi Apple storjena škoda.“

4 Iz dokumentacije, predložene Sodišču, izhaja, da se je tožeča stranka – ki naj bi z vključitvijo v program „Apple premium Reseller“ postala skoraj izključni distributer izdelkov znamke Apple – sklicevala zlasti na diskriminacijsko ravnanje v primerjavi z družbo Apple Stores pri dobavi izdelkov znamke Apple in tudi uporabljenih cenah.

19. V teh okoliščinah je Cour de cassation (kasacijsko sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

- „1. Ali je treba člen 23 Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da nacionalnemu sodišču, pri katerem distributer vloži odškodninsko tožbo proti dobavitelju na podlagi člena 102 PDEU, omogoča uporabo klavzule o sodni pristojnosti, določene v pogodbi med strankami?
2. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen, ali je treba člen 23 Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da nacionalnemu sodišču, pri katerem distributer vloži odškodninsko tožbo proti dobavitelju na podlagi člena 102 PDEU, omogoča uporabo klavzule o sodni pristojnosti, ki jo vsebuje pogodba med strankami, tudi če se navedena klavzula ni izrecno nanašala na spore v zvezi z odgovornostjo, nastalo zaradi kršitve konkurenčnega prava?
3. Ali je treba člen 23 Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da nacionalnemu sodišču, pri katerem distributer vloži odškodninsko tožbo proti dobavitelju na podlagi člena 102 Pogodbe o delovanju Evropske unije, omogoča, da ne uporabi klavzule o sodni pristojnosti, določene v pogodbi med strankami, če nacionalni ali evropski organ za varstvo konkurence ni ugotovil nobene kršitve konkurenčnega prava?“

20. Družbi Apple Sales International in eBizcuss ter francoska vlada in Evropska komisija so predložile pisna stališča.

Analiza

21. Ta predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša zlasti na razlago člena 23 Uredbe št. 44/2001 v posebnih okoliščinah odškodninskih tožb, ki jih distributer vloži proti svojemu dobavitelju na podlagi člena 102 PDEU, to je, kadar se temu očita zloraba prevladujočega položaja.

22. Kot je razvidno iz različnih stališč francoskih sodišč, ki so morala odločati o zadevi v glavni stvari, se zdi, da gre tu za natančni obseg razlage, ki jo je sprejelo Sodišče v sodbi z dne 21. maja 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335).

23. Konkretneje se postavlja vprašanje, ali je treba v primeru vložitve samostojnih odškodninskih tožb, ki temeljijo na domnevni kršitvi člena 102 PDEU, za vsak spor v zvezi s pogodbo in razmerji, izhajajočimi iz nje, ker se na te spore ne nanaša posebej, izključiti klavzulo o izbiri sodišča, kakršna je tista iz postopka v glavni stvari, v skladu s katero so pristojna irska sodišča. Sodišče je pozvano k pojasnitvi, ali in do katere mere ima lahko klavzula o sodni pristojnosti, o kateri se dogovorijo stranke pogodbe (v obravnavanem primeru pogodbe o distribuciji), učinke v sporih, v katerih se uveljavlja kršitev evropskega konkurenčnega prava.

24. V skladu z upošteveno razlago, ki jo je, kot se zdi, sprejelo med drugim Cour de cassation (kasacijsko sodišče) v sodbi z dne 7. oktobra 2015, je mogoče tako klavzulo o sodni pristojnosti upoštevati le, če se *izrecno* nanaša na spore v zvezi z odgovornostjo, nastalo zaradi kršitve konkurenčnega prava.

25. V skladu z drugo razlago, ki so jo med drugim sprejela prva sodišča, ki so odločala v postopku v glavni stvari, pa tudi – po mnenju tožeče stranke iz postopka v glavni stvari – Supremo Tribunal de Justiça (vrhovno sodišče, Portugalska) v sodbi z dne 16. februarja 2016, Interlog in Taboada proti Apple,⁵ se klavzula o sodni pristojnosti, *katere določbe so splošne*, uporablja za stranke v sporu v zvezi z zatrjevano zlorabo prevladujočega položaja z vidika prava Unije.

26. Preden preučim vprašanja za predhodno odločanje, je po mojem mnenju primerno uvodoma izpostaviti nekatere splošne premisleke glede obsega člena 23 Uredbe št. 44/2001.

Splošni premisleki glede člena 23 Uredbe št. 44/2001

27. Sodišče je moralo že večkrat odločati o razlagi člena 23 Uredbe št. 44/2001 in enakovredni določbi, veljavni pred tem členom, to je člen 17 Bruseljske konvencije⁶.

28. Kot je Sodišče nenehno opozarjalo, je treba te določbe razlagati glede na splošnejše cilje Bruseljske konvencije in Uredbe št. 44/2001, to je okrepiti pravno varnost oseb, nastanjenih v Uniji, to pomeni, da tožeča stranka lahko zlahka določi sodišče, pred katerim lahko toži, hkrati pa lahko tožena stranka razumno predvidi sodišče, pred katerim je lahko tožena.⁷

29. V splošni sistematiki Uredbe št. 44/2001 je člen 23 temeljna določba: ta določba je izraz načela prevlade svobodno izražene avtonomije volje strank (glej uvodno izjavo 14 navedene uredbe) in hkrati zahteve po visoki stopnji predvidljivosti (navedene v uvodni izjavi 11 te uredbe). Njegov cilj je jasno in natančno določiti sodišče države pogodbenice, ki je izključno pristojno v skladu s soglasjem volje strank, izražene v skladu s strogimi zahtevami obličnosti, navedenimi v njem. Pravna varnost, zahtevana s to določbo, bi bila zlahka ogrožena, če bi bila enemu od pogodbenikov priznana možnost, da to pravilo obide z golo izjavo, da je celotna pogodba nična zaradi razlogov, ki izhajajo iz veljavnega materialnega prava.⁸

30. Kot je imelo Sodišče priložnost poudariti, je treba zahteve obličnosti in vsebinske zahteve, ki jih člen 23 določa za veljavnost klavzul o sodni pristojnosti, kolikor dovoljujejo odstopanje od pravil o pristojnosti iz Uredbe št. 44/2001, razlagati ozko.⁹ Če pa so, nasprotno, zahteve obličnosti in vsebinske zahteve, določene z njo, izpolnjene, mora obstajati možnost za uporabo dogovora o pristojnosti. O izbiri pristojnega sodišča je namreč mogoče presoati samo glede na preudarke v zvezi z zahtevami iz člena 23 Uredbe št. 44/2001.¹⁰

5 Zdi se namreč, da se stranke iz postopka v glavni stvari ne strinjajo glede razlage in natančnega obsega te sodbe. Družba eBizcuss je tako v pisnih stališčih navedla, da čeprav se obravnavani rešitvi iz sodb, ki sta ju izrekli Cour de cassation (kasacijsko sodišče, Francija) in Supremo Tribunal de Justiça (vrhovno sodišče, Portugalska), razlikujeta, naj ne bi bilo razhajanja pri razlagi člena 23 Uredbe št. 44/2001. Navedena družba zlasti poudarja, da so portugalska sodišča razglasila klavzulo o sodni pristojnosti, ki se uporablja za obravnavani primer, potem ko so suvereno presodila, da se je dejansko stanje spora nanašalo na „kršitve pogodbenega načrta in/ali odškodnino, ki se lahko zahtevajo na podlagi odpovedi pogodbe“, in ne na „odgovornost zaradi kršitve konkurenčnega prava“.

6 Treba je spomniti, da ker Uredba št. 44/2001 glede odnosov med državami članicami nadomešča Konvencijo z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, kakor je bila spremenjena s konvencijami o pristopu novih držav članic k tej konvenciji (UL 1972, L 299, str. 32, v nadaljevanju: Bruseljska konvencija), razlaga, ki jo je Sodišče dalo glede določb te konvencije, velja tudi za določbe te uredbe, kadar je mogoče določbe teh instrumentov šteti za enakovredne, kar velja glede člena 23 Uredbe Bruselj I, ki je nadomestil člen 17, prvi odstavek, Bruseljske konvencije (glej zlasti sodbo z dne 28. junija 2017, Leventis in Vafeias, C-436/16, EU:C:2017:497, točka 31).

7 Glej sodbo z dne 3. julija 1997, Benincasa (C-269/95, EU:C:1997:337, točka 26 in navedena sodna praksa).

8 Glej sodbo z dne 3. julija 1997, Benincasa (C-269/95, EU:C:1997:337, točka 29).

9 Glej med drugim po analogiji sodbi z dne 14. decembra 1976, Estasis Salotti di Colzani (24/76, EU:C:1976:177, točki 6 in 7), ter z dne 28. junija 2017, Leventis in Vafeias (C-436/16, EU:C:2017:497, točka 39).

10 Glej po analogiji v zvezi z razlago člena 17 Bruseljske konvencije sodbo z dne 16. marca 1999, Castelletti (C-159/97, EU:C:1999:142, točka 49).

31. Kar zadeva vsebinsko zahtevo, v skladu s katero se mora dodelitev pristojnosti nanašati na „spore, ki so ali ki bodo mogoče nastali v zvezi z določenim pravnim razmerjem“, je namen te zahteve preprečiti, da bi bila ena stranka presenečena, ker bi bila določena pristojnost določenega sodišča za vse spore, ki bi morebiti nastali iz razmerja s sopogodbениkom in bi izhajali iz drugega razmerja, kot je tisto, na podlagi katerega je bila dogovorjena sodna pristojnost.¹¹

32. Če se glede na to vsebinsko zahtevo izpodbija možnost uporabe klavzule o izbiri sodišča, je za odločitev o tem, ali se ta nanaša na izpodbijanje predmeta spora ali ne, pristojno le sodišče, pred katerim se uveljavlja klavzula o izbiri sodišča.¹²

33. Čeprav lahko sodišče, ki mu je predložena zadeva, to preuči – v okviru katere mora zlasti določiti, ali je bil zadevni spor *razumno predvidljiv* za stranki, ko sta soglašali z navedeno klavzulo – izvede le za vsak primer posebej, je treba po mojem mnenju upoštevati več razlagalnih smernic.

34. Najprej prednost, dana avtonomiji strank, kakršna je navedena v veljavno dogovorjeni klavzuli o pristojnosti, pomeni, da sta pomembni možnost ali neobstoj možnosti, da se zadevni spor – v obravnavanem primeru odškodninska tožba zaradi domnevne škode, ki v bistvu izhaja iz protikonkurenčnega ravnanja – poveže s pravnim razmerjem, določenim v tej klavzuli, in to ne glede na njegovo deliktno ali pogodbeno naravo v smislu Uredbe št. 44/2001 in *a fortiori* v smislu nacionalnih določb, ki se uporabljajo.

35. Tako spor, ki nima pogodbene narave, vendar je nastal v okviru pogodbenega razmerja, lahko spada na področje uporabe klavzule o pristojnosti, ker ta spor izvira iz pogodbenih razmerij, znotraj katerih je bila ta klavzula dogovorjena.

36. Zavezujoč učinek klavzule, dalje, pomeni, da sodišče, določeno s klavzulo, pomeni kakršno koli navezno okoliščino, izhajajočo iz „bližine“ spora. Drugače povedano, dejstvo, da klavzula o pristojnosti, ki določa pristojno sodišče, ne pomeni navezne okoliščine glede na zadevne osebe ali glede na sporno razmerje, ne more ovirati njene uporabe.¹³

37. Poleg tega dejstvo, da je klavzula o pristojnosti, kot je to v sporu o glavni stvari, asimetrična ali enostranska, saj se le ena stranka zaveže, da bo predložila zadevo natančno določenemu sodišču, medtem ko si druga pridrži pravico, da predloži zadevo drugim sodiščem, samo po sebi ne more biti upoštevna okoliščina pri presoji veljavnosti navedene klavzule glede na zahteve iz člena 23 Uredbe št. 44/2001,¹⁴ saj taka klavzula vseeno izpolnjuje cilj predvidljivosti.

38. Navedeni zavezujoči učinek poleg tega pomeni, da materialno pravo, ki se uporablja za vsebino spora, načeloma ne vpliva na določitev sodne pristojnosti. Pomembno je opozoriti, da prav ta nerelevantnost pravil materialnega prava za dogovor o pristojnosti trdno zagotavlja pravno varnost in predvidljivost.¹⁵

¹¹ Glej med drugim sodbo z dne 10. marca 1992, Powell Duffryn (C-214/89, EU:C:1992:115, točka 31), in z dne 21. maja 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, točka 68).

¹² Glej v tem smislu sodbo z dne 21. maja 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, točka 67 in navedena sodna praksa).

¹³ Glej sodbo z dne 16. marca 1999, Castelletti (C-159/97, EU:C:1999:142, točka 46 in naslednje ter navedena sodna praksa), v kateri je navedeno, da člen 17 Bruseljske konvencije, ki je enak navedenemu členu 23 Uredbe št. 44/2001, ne omenja nikakršnega objektivnega povezovalnega elementa med spornim razmerjem in določenim sodiščem. Glej po analogiji, prav tako v zvezi z razlago člena 17 Bruseljske konvencije sodbo z dne 24. junija 1981, Elefanten Schuh (150/80, EU:C:1981:148, točka 27), v skladu s katero zakonodaja države pogodbenice ne more ovirati veljavnosti klavzule o pristojnosti samo zato, ker jezik, ki sta ga uporabili stranki, ni tisti, ki je določen s to zakonodajo.

¹⁴ V zvezi s tem se besedilo člena 23 Uredbe št. 44/2001 razlikuje od besedila člena 17 Bruseljske konvencije, ki je izrecno določal, da „[č]e je bil dogovor o pristojnosti sklenjen le v korist ene od strank, ta stranka ohrani pravico, da zadevo predloži kateremu koli drugemu pristojnemu sodišču“. Razlikuje se tudi od člena 25 Uredbe (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 2012, L 351, str. 1), ki se uporablja za postopke, uvedene od 10. januarja 2015. V slednji določbi je navedeno, da je pristojnost sodišč, določenih na podlagi klavzule o pristojnosti, izključna, „razen če je po pravu navedene države članice materialna veljavnost dogovora [o pristojnosti] nična“.

¹⁵ Glej sodbo z dne 3. julija 1997, Benincasa (C-269/95, EU:C:1997:337, točki 27 in 29).

39. To bom podrobneje obravnaval v nadaljevanju, ko se bom natančneje lotil vprašanja, kako je treba razumeti klavzulo o pristojnosti v okviru tožb, katerih namen je zagotoviti učinkovitost zaščite posameznikov pred kršitvami konkurenčnega prava.

Prvo vprašanje: možnost uporabe klavzule o pristojnosti v okviru odškodninske tožbe distributerja proti svojemu dobavitelju na podlagi člena 102 PDEU

40. Predložitveno sodišče želi s prvim vprašanjem ugotoviti, ali člen 23 Uredbe št. 44/2001 na splošno dovoljuje uporabo klavzule o pristojnosti, če odškodninska tožba temelji na domnevni kršitvi člena 102 PDEU. Drugače povedano, postavlja se vprašanje, ali je treba člen 23 Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da obstaja *načelna* ovira za uporabo klavzule o pristojnosti za spor, ki temelji na kršitvi člena 102 PDEU.

41. V obravnavanem primeru se zdi, da se vse stranke, ki so se udeležile postopka, strinjajo s trditvijo, da je treba člen 23 Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da dovoljuje – ali vsaj ne nasprotuje temu – da nacionalno sodišče v takem primeru uporabi klavzulo o pristojnosti.

42. S to ugotovitvijo se lahko samo strinjam.

43. Glede na predhodne premisleke in razen v zadevah, posebej navedenih v Uredbi št. 44/2001,¹⁶ učinkovitost klavzule o pristojnosti ne more biti odvisna od izpolnjevanja druge vsebinske zahteve, kot je zahteva, povezana s predmetom klavzule, ki se mora nanašati na „določeno pravno razmerje“.

44. Nerelevantnost materialnega prava za veljavnost klavzule o pristojnosti, ki je – naj spomnim – pomembno zagotovilo za spoštovanje avtonomije stranke in predvidljivosti, velja zlasti, kadar se nanjo sklicuje v okviru kršitve konkurenčnega prava.

45. Ker v Uredbi št. 44/2001 ni posebne določbe, v skladu s katero bi bilo mogoče v tem primeru odstopati od zavezujočega učinka klavzule o pristojnosti, se za preprečitev uporabe take klavzule ni mogoče sklicevati na načelo učinkovitega izvajanja konkurence.

46. Seveda polni učinek členov 101 PDEU in 102 PDEU pomeni, da vsakdo lahko zahteva odškodnino za škodo, ki mu je nastala zaradi pogodbe ali ravnanja, ki lahko omejuje ali izkrivlja konkurenco.¹⁷

47. Vendar, kot je razsodilo Sodišče v zadevi, v kateri je bila izdana sodba z dne 21. maja 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/16, EU:C:2015:335), sodišče, ki mu je predložena zadeva, upoštevanja klavzule o pristojnosti, ki ustreza zahtevam iz člena 23 Uredbe št. 44/2001, ne sme zavrnila – saj bi bili sicer ogroženi cilji te uredbe – zgolj zato, ker meni, da sodišče, ki je določeno s to klavzulo, ne bi zagotovilo polnega učinka načela učinkovitega izvajanja pravil konkurence s tem, da oškodovancu domnevnih ali potrjenih protikonkurenčnih ravnanj podjetij ne bi priznalo polnega nadomestila za škodo, ki jo je utrpel. Nasprotno, šteti je treba, da ureditev pravnih sredstev v vsaki državi članici, skupaj z mehanizmom predhodnega odločanja, določenim v členu 267 PDEU, posameznikom v zvezi s tem daje zadostno jamstvo.¹⁸

48. Nazadnje, zahteva po učinkovitem izvajanju prepovedi zlorabe prevladujočega položaja sama po sebi ne nasprotuje možnosti strank, da z uporabo klavzule o pristojnosti odstopajo od pristojnosti, določene z Uredbo št. 44/2001.

¹⁶ Gre za primere izključne pristojnosti, ki se v Uredbi št. 44/2001 nanašajo po eni strani na spore v zvezi z zavarovalnimi pogodbami (oddelek 3), potrošniškimi pogodbami (oddelek 4) in individualnimi pogodbami o zaposlitvi ter po drugi strani na zadeve, navedene v členu 22 te uredbe.

¹⁷ Glej sodbo z dne 13. julija 2006, Manfredi in drugi (od C-295/04 do C-298/04, EU:C:2006:461, točka 60 in navedena sodna praksa).

¹⁸ Glej v tem smislu sodbo z dne 21. maja 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, točka 63).

49. Glede na vse te premisleke predlagam, naj se na prvo vprašanje odgovori, da je treba člen 23 Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da ni načelne ovire za uporabo klavzule o pristojnosti v okviru samostojne odškodninske tožbe, kakršna je obravnavna v postopku v glavni stvari in ki jo je vložil distributer proti svojemu dobavitelju zaradi zatrjevanje kršitve člena 102 PDEU.

Drugo vprašanje: zahteva po izrecnem nanašanju na spore v zvezi z odgovornostjo, nastalo zaradi kršitve konkurenčnega prava

50. Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem sprašuje Sodišče, ali člen 23 Uredbe št. 44/2001 nasprotuje uporabi klavzule o pristojnosti, ki se ne nanaša izrecno na „spore v zvezi z odgovornostjo, nastalo zaradi kršitve konkurenčnega prava“.

51. Namen tega vprašanja je, nazadnje, določiti pojasnila, ki jih morajo vsebovati klavzule o pristojnosti, da bi se lahko uporabljale v primeru tožb, ki temeljijo na konkurenčnem pravu, v obravnavanem primeru odškodninske tožbe zaradi škode, ki naj bi bila povzročena s kršitvijo člena 102 PDEU.

52. V zvezi s tem naj spomnim, da ker člen 23(1) Uredbe št. 44/2001 strankam dovoljuje, da odstopajo od pravil o pristojnosti, opredeljenih v njem samo za „spore, ki so ali ki bodo mogoče nastali v zvezi z določenim pravnim razmerjem“, morajo te stranke navedeno klavzulo oblikovati tako, da čim bolj izraža njihovo voljo.

53. Postavlja se vprašanje, ali taka klavzula zajema tako tožbo ali pa bo taka tožba dejansko vedno odvisna od sestave te klavzule in njene morebitne razlage, ki jo bo dalo sodišče, ki mu bo predložena zadeva.

54. Poleg tega ni mogoče odgovoriti absolutno, to je brez upoštevanja samega besedila prav zadevne klavzule o pristojnosti, če se ta še naprej uporablja za spore v zvezi z odgovornostjo, nastalo zaradi kršitve konkurenčnega prava, če se ta klavzula ne nanaša *izrecno* na take spore. Nacionalno sodišče, ki mu je predložena zadeva in ki je izključno pristojno za določitev natančnega obsega navedene klavzule, mora presoditi, ali spor v zvezi z odgovornostjo sopogodbjenika, nastal zaradi kršitve konkurenčnega prava, izhaja iz pravnega razmerja, v zvezi s katerim je bila ta klavzula dogovorjena.

55. Kar zadeva možnost uporabe klavzule o pristojnosti v okviru odškodninske tožbe zaradi škode, ki je nastala kot posledica protikonkurenčnega ravnanja, namreč ni mogoče izključiti, da ta spada v pogodbeni okvir in da mora zato sodišče zagotoviti njen učinek, ne glede na to, ali se izrecno nanaša na „spore v zvezi z odgovornostjo, nastalo zaradi kršitve konkurenčnega prava“.

56. Po mojem mnenju bi bilo nesorazmerno v vseh primerih od strank v sporu zahtevati, da so natančno opredelile naravo tožb, ki naj bi spadale na področje uporabe klavzule o pristojnosti, ker so določbe te klavzule dovolj splošne, da lahko vključujejo vsako tožbo, ki bolj ali manj spada v pogodbeno razmerje, v zvezi s katerim je bila ta klavzula dogovorjena.

57. Stranke želijo s pristopom k dogovoru o pristojnosti v bistvu dodeliti sodno pristojnost določenemu sodišču za obravnavo vseh vprašanj v zvezi z razmerjem, ki so ga sklenile, vendar še vedno ne morejo predvideti in opredeliti narave sporov, ki bi lahko nastali med njimi. Če bi bilo drugače, bi to v veliki meri spodkopalo vlogo in obseg take klavzule.

58. Ta ugotovitev po mojem mnenju sledi rešitvi, sprejeti v zadevi, v kateri je bila izdana sodba CDC Hydrogen Peroxide,¹⁹ zlasti v njeni točki 69.

¹⁹ Sodba z dne 21. maja 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335).

59. Treba je ugotoviti, da je Sodišče v tej sodbi sicer spomnilo, da je razlaga klavzule o pristojnosti, da bi se ugotovilo, ali spori spadajo na področje njene uporabe ali ne, izključno naloga nacionalnega sodišča, pred katerim se uveljavlja (točka 67 sodbe), vendar je v zvezi s klavzulami o pristojnosti, ki so se na splošno nanašale na „vse spore, ki izhajajo iz pogodbe ali so z njo povezani“, določilo nekatere razlagalne smernice, ki naj bi vodile nacionalno sodišče (točke od 68 do 71).

60. Sodišče je med drugim navedlo, da se klavzula, ki se abstraktno nanaša na spore iz pogodbenih razmerij, ne nanaša na spor v zvezi z deliktno odgovornostjo sopogodbenika, domnevno nastalo zaradi njegovega ravnanja, ki ustreza sodelovanju pri nezakonitem omejevalnem sporazumu. Nasprotno, če bi šlo za klavzulo, ki se nanaša na „spore v zvezi z odgovornostjo, nastalo zaradi kršitve konkurenčnega prava“, bi moralo sodišče, ki mu je predložena zadeva, svojo pristojnost zavrnilo.²⁰

61. Vendar se mi zdi, da je treba ta zadnji premislek glede na posebne okoliščine zadeve, v kateri je bila izdana ta sodba, umestiti v kontekst.

62. Na prvem mestu se zdi, da se je zadevni spor v navedeni zadevi nanašal na skupinsko tožbo, ki jo je vložila družba CDC in katere namen je bil izterjati odškodninske terjatve, po sodni ali izvensodni poti. Ta tožba je temeljila na trditvi o omejevalnem sporazumu med več podjetji, ki so imela sedež v različnih državah članicah in ki so se sklicevala na klavzule o pristojnosti, vsebovane v nekaterih od teh dobavnih pogodb, sklenjenih s podjetji, domnevno oškodovanimi zaradi navedenega sporazuma, ki ga je z odločbo ugotovila Komisija.²¹

63. Rešitev, ki jo je sprejelo Sodišče, je imela v tem okviru to prednost, da se je z njo preprečilo drobljenje tega odškodninskega spora med več sodišč, do katerega bi prišlo ob široki razlagi področja uporabe klavzul o pristojnosti, vsebovanih v pogodbah, ki po mojem mnenju niso povezane z nezakonitim sporazumom, sklenjenim med eno od strank teh pogodb in tretjimi osebami. Odškodninska tožba, ki jo je vložila družba CDC proti toženim strankam v postopku v glavni stvari, se je namreč nanašala na podjetja, ki so imela sedež v petih državah članicah, ki niso Zvezna republika Nemčija.

64. Na drugem mestu naj zlasti poudarim, da je bil zadevni sporazum po naravi tajen, in torej ni bil povezan z nabavnimi pogodbami, v zvezi s katerimi so bile dogovorjene klavzule o pristojnosti. V takem primeru sta cilj predvidljivosti, ki upravičuje učinkovanje klavzul o pristojnosti – in njegova posledica, da nobena od strank ne sme biti „presenečena“, ker bi bila določena pristojnost določenega sodišča za spore, ki bi izhajali iz drugega razmerja, kot je tisto, na podlagi katerega je bila dogovorjena klavzula (glej točko 68 navedene sodbe) – podpirala izključitev sporne klavzule o pristojnosti.

65. Po mojem mnenju se zahteva po izrecni navedbi „na spore v zvezi z odgovornostjo, nastalo zaradi kršitve konkurenčnega prava“, zdi upoštevana le za spore, ki očitno ne izhajajo iz pravnega razmerja, v zvezi s katerim je bil sklenjen dogovor o pristojnosti.

66. Navedbe Sodišča je torej treba razumeti tako, da je njihov namen opozoriti, da morajo zadevni spori dejansko izhajati iz pogodbenih razmerij med zadevnimi pogodbeniki (glej zlasti točko 70 te sodbe). Nasprotno pa rešitve, ki jo je sprejelo Sodišče, po mojem mnenju ni mogoče razlagati tako, da je treba v klavzuli o pristojnosti natančno navesti vse spore deliktne narave, ki bi lahko nastali med strankami.

²⁰ Glej sodbo z dne 21. maja 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, točki 69 in 71).

²¹ V obravnavanem primeru Odločba Komisije 2006/903/ES z dne 3. maja 2006 v zvezi s postopkom na podlagi člena [81 ES] in člena 53 Sporazuma EGP proti podjetjem Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Chemicals Holding AB, EKA Chemicals AB, Degussa AG, Edison SpA, FMC Corporation, FMC Foret SA, Kemira Oyj, L’Air Liquide SA, Chemoxal SA, Snia SpA, Caffaro Srl, Solvay SA/NV, Solvay Solexis SpA, Total SA, Elf Aquitaine SA in Arkema SA (zadeva COMP/F/C.38.620 – vodikov peroksid in perborat) (UL 2006, L 353, str. 54).

67. V zvezi s tem, na primer, ni mogoče izključiti, da bi bila lahko nekatera ravnanja, ki domnevno pomenijo kartel ali zlorabo prevladujočega položaja in kakršna se lahko izvajajo v okviru sistema selektivne distribucije, povezana s pogodbo o distribuciji in bi s tem spadala na področje uporabe klavzule o pristojnosti, vključene v tako pogodbo, katere določbe so splošne, brez izrecne opredelitve morebitnih tožb zaradi kršitve določb, ki se uporabljajo na področju konkurence.

68. Ker se, kot se zdi v postopku v glavni stvari, zatrjevano ravnanje nanaša na diskriminatorno naložene cenovne ali dobavne pogoje, ni mogoče izključiti, da spor izhaja iz pravnega razmerja, ki dobavitelja veže na svojega distributerja. Nacionalno sodišče bo torej lahko v zvezi s tožbo, ki temelji na kršitvi pravil konkurence, štelo, da se navedena dejstva nanašajo na pogodbeno razmerje, v zvezi s katerim je bila dogovorjena klavzula o pristojnosti, tudi če so njene določbe splošne.

69. Potrebno je pomembno pojasnilo. Pri tem ne gre za to, da se različno uporablja člen 23 Uredbe št. 44/2001 – in da se, natančneje, različno razume možnost uporabe klavzule o pristojnosti v primeru sporov v zvezi z odgovornostjo, nastalo zaradi kršitve konkurenčnega prava – glede na to, ali se izpodbija kršitev prepovedi kartelov (člen 101 PDEU) ali pa zloraba prevladujočega položaja (člen 102 PDEU).

70. S postopkovnega vidika in z vidika sodne pristojnosti ni načelnega razloga, da bi se ti kršitvi obravnavali različno. V zvezi s tem se ne strinjam povsem z idejo, da imajo karteli, prepovedani s členom 101 PDEU, svoje škodljive učinke vedno zunaj vsakega pogodbenega razmerja, medtem ko naj bi ravnanja, ki pomenijo zlorabo prevladujočega položaja, prepovedana s členom 102 PDEU, nujno izhajala iz pogodbe, sklenjene med oškodovancem zatrjevanega ravnanja in povzročiteljem take zlorabe.

71. V vsakem primeru posebej, in torej ne glede na pravno podlago tožbe, je treba ugotoviti, ali je ravnanje, iz katerega izhaja spor, povezano s pogodbenim razmerjem, v zvezi s katerim je bila dogovorjena klavzula o pristojnosti.

72. Če spor izhaja iz tega razmerja, lahko spada na področje uporabe klavzule o pristojnosti, katere določbe so splošne, brez izrecne navedbe morebitnih podlag tožb, ki bodo vložene.

73. Tako se lahko za odškodninsko tožbo, katere podlaga je zatrjevana kršitev člena 102 PDEU, uporabi pogodbeni dogovor o pristojnosti, če ta tožba izhaja iz pogodbe, pri čemer ni treba, da je v sporni klavzuli izrecno navedena.

74. Zdi se, da je Supremo Tribunal de Justiça (portugalsko vrhovno sodišče) v sodbi z dne 16. februarja 2016, *Interlog in Taboada/Apple*, zavzelo prav to stališče. Navedeno sodišče je namreč menilo, da se je tožba, o kateri je moralo odločiti, sicer nanašala na protikonkurenčno ravnanje, vendar naj bi zadevala „odstopanje v ravnanju glede na ravnotežje (ali načrt) [sporne] pogodbe“. Navedeno sodišče je iz tega sklepalo, da je spor, ki mu je bil predložen, vsekakor izhajal iz pravnega razmerja, v zvezi s katerim je bila dogovorjena navedena klavzula. Ta klavzula se je zato v celoti uporabljala za dejansko stanje obravnavane zadeve.

75. Poleg tega je bilo mogoče šteti, da lahko odškodninska tožba, ki je tokrat temeljila na členu 101 PDEU, v nekaterih okoliščinah izhaja iz pravnega razmerja, v zvezi s katerim je bila dogovorjena navedena klavzula. To bi lahko veljalo za tožbo, vloženo na podlagi te iste določbe zoper ravnanja dobavitelja, ki je na vrhu selektivne ali izključne distribucijske mreže, do njegovih distributerjev.

76. Skratka, odgovor na vprašanje, ali se klavzula o pristojnosti uporablja ali ne, kadar se ne nanaša neposredno na spore v zvezi z odgovornostjo, nastalo zaradi kršitve konkurenčnega prava, bo odvisen od presoje, ki jo bo z vidika določb klavzule in volje strank opravilo nacionalno sodišče, pred katerim se klavzula uveljavlja.

77. Če se ugotovi, da stranke, ki niso mogle predvideti možnosti določenega spora, tega niso nameravale vključiti na področje uporabe abstraktno oblikovane klavzule o pristojnosti, te klavzule v primeru takega spora ni mogoče uveljavljati proti njim. Tako bi bilo zlasti pri sporu, ki bi vključeval uveljavljanje odgovornosti ene od teh strank zaradi njenega sodelovanja v kartelu s tretjimi podjetji, ki niso del pogodbenega razmerja.

78. Kadar se spor, čeprav temelji na kršitvi konkurenčnega prava, nanaša na pogodbeni okvir s tem, da zadeva zlasti pogoje, glede katerih so se stranke dogovorile, da jih vključijo v pogodbo, lahko spada na področje uporabe klavzule o pristojnosti. To lahko velja na primer za tožbe, ki temeljijo na členu 102 PDEU, s katerimi se izpodbijajo cenovni in dobavni pogoji, dogovorjeni v pogodbi o distribuciji, ki vsebuje klavzulo o pristojnosti.

79. Glede na vse te premisleke menim, da je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 23 Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da mora nacionalno sodišče, ki mu je v obravnavo predložena odškodninska tožba na podlagi člena 102 PDEU, uporabiti klavzulo o pristojnosti, če zadevni spor izhaja iz pravnega razmerja, v zvezi s katerim je bila ta klavzula dogovorjena. Nacionalno sodišče, ki mu je zadeva predložena, mora torej v vsakem primeru posebej ugotoviti, ali zadevni spor lahko spada na področje uporabe take klavzule, tudi če so njene določbe splošne, v okviru sporov v zvezi z odgovornostjo, nastalo zaradi kršitve konkurenčnega prava.

Tretje vprašanje: zahteva po tem, da organ, pristojen za konkurenco, predhodno ugotovi kršitev konkurenčnega prava za namene uporabe klavzule o pristojnosti

80. Predložitveno sodišče želi s tretjim vprašanjem izvedeti, ali je mogoče na podlagi dejstva, da nacionalni ali evropski organ, pristojen za konkurenco, ni predhodno ugotovil kršitve konkurenčnega prava, izključiti klavzulo o pristojnosti.

81. Drugače povedano, postavlja se vprašanje, čeprav v zvezi s tem v sodbi z dne 21. maja 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335), ni nobene navedbe, ali je mogoče z okoliščino, da zadevna tožba na podlagi odgovornosti zaradi kršitve konkurenčnega prava (t. i. tožba „stand-alone“, ki se razlikuje od tožbe „follow-on“), kakršna je bila obravnavana v zadevi, v kateri je bila izdana ta sodba, upravičiti izključitev klavzule o pristojnosti.

82. Predlagam, da se glede na zgoraj predstavljene premisleke, na to odgovori nikalno.

83. Po mojem mnenju narava odškodninske tožbe („follow-on“ ali „stand-alone“), predložena v obravnavo navedenemu sodišču, ni upošteveno merilo pri presoji možnosti uporabe klavzule o pristojnosti. To, ali je organ, pristojen za konkurenco, predhodno ugotovil kršitev pravil konkurence, je namreč vidik, ki sploh ni povezan z vidiki, ki morajo prevladati za ugotovitev, da se za določen spor in zlasti za odškodninsko tožbo zaradi škode, ki naj bi nastala zaradi kršitve pravil konkurence, uporablja klavzula o pristojnosti ali, da se, nasprotno, njena uporaba izključi.

84. Pomembno je spomniti, kot je opozorjeno v uvodnih izjavah 3, 12 in 13 Direktive 2014/104/EU,²² da imata člena 101 in 102 PDEU neposredni učinek v razmerjih med posamezniki ter da zadevnim posameznikom podeljujeta pravice in nalagata obveznosti, katerih izpolnjevanje morajo zagotoviti nacionalna sodišča. Tako vsaka oseba, ki meni, da je oškodovana zaradi kršitve pravil konkurence, lahko zahteva odškodnino za povzročeno škodo ne glede na to, ali je organ, pristojen za konkurenco, predhodno ugotovil tako kršitev.²³

²² Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. novembra 2014 o nekaterih pravilih, ki urejajo odškodninske tožbe po nacionalnem pravu za kršitve določb konkurenčnega prava držav članic in Evropske unije (UL 2014, L 349, str. 1).

²³ Glej v tem smislu sodbo z dne 14. junija 2011, Pfeiderer (C-360/09, EU:C:2011:389, točki 28 in 29 ter navedena sodna praksa).

85. Poleg tega velja, da je za razliko sporov, ki se nanašajo na sankcije, ki jih naloži upravni organ ob izvajanju svojih regulativnih pristojnosti, ter ki spadajo med „upravne zadeve“, odškodninska tožba zaradi škode, nastale z zatrjevanimi kršitvami konkurenčnega prava, civilne in gospodarske narave v smislu Uredbe št. 44/2001, in torej spada na njeno področje uporabe.²⁴

86. Vendar pa lahko stranke na podlagi člena 23(1) navedene uredbe odstopajo ne le od splošne, temveč tudi od posebnih pristojnosti, ki jih določa, in sicer s sklenitvijo dogovora o izbiri sodišča. Sodišče, ki mu je zadeva predložena, je torej lahko načeloma zavezano s klavzulo o pristojnosti, ki odstopa od splošne in posebne pristojnosti, določenih z navedeno uredbo.²⁵

87. Tako kot te možnosti ni mogoče izpodbijati z materialnim pravom, ki se uporablja za vsebino spora,²⁶ ne more biti niti odvisna od okoliščine, da je namen sporne tožbe sankcionirati kršitve konkurenčnega prava Unije, ki so jih predhodno ugotovili pristojni organi. Pomembno je namreč spomniti, da prednost pri izbiri sodišča, ki ni sodišče, ki bi lahko bilo pristojno na podlagi Uredbe št. 44/2001, upravičuje avtonomija volje strank.²⁷

88. Nazadnje menim, da razlikovanje med tožbama „stand-alone“ in „follow-on“ pri določitvi možnosti uporabe klavzule o pristojnosti za določen spor odkrito nasprotuje cilju predvidljivosti iz člena 23 Uredbe št. 44/2001, saj bi ta uporaba postala odvisna od poznejše ugotovitve kršitve s strani organa, pristojnega za konkurenčno pravo. Podobno kot taka ugotovitev ne bi smela biti pogoj za možnost za izključitev klavzule o pristojnosti, se ne smemo omejiti niti na ugotovitev, da se zadevni spor nanaša na samostojno tožbo („stand-alone“), da bi preprečili neuporabo take klavzule, ne glede na konkretno preučitev te klavzule in pravno razmerje, v zvezi s katerim je bila dogovorjena.

89. Predlagam torej, naj se na tretje vprašanje odgovori, da je treba člen 23 Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da predhodna neugotovitev kršitve konkurenčnega prava na podlagi člena 102 PDEU sama po sebi ne dovoljuje uporabe ali, nasprotno, izključitve klavzule o pristojnosti pri odškodninski tožbi na podlagi pravil konkurence.

Predlog

90. Ob upoštevanju navedenega Sodišču predlagam, naj na vprašanja, ki jih je postavilo Cour de cassation (kasacijsko sodišče, Francija), odgovori:

1. Člen 23 Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah je treba razlagati tako, da ni načelne ovire za uporabo klavzule o pristojnosti v okviru samostojne odškodninske tožbe, kakršna je obravnavna v postopku v glavni stvari in ki jo je vložil distributer proti svojemu dobavitelju zaradi zatrjevane kršitve člena 102 PDEU.
2. Člen 23 Uredbe št. 44/2001 je treba razlagati tako, da mora nacionalno sodišče, ki mu je v obravnavo predložena odškodninska tožba na podlagi člena 102 PDEU, uporabiti klavzulo o pristojnosti, vsebovano v pogodbi, če zadevni spor izhaja iz pravnega razmerja, v zvezi s katerim je bila ta klavzula dogovorjena. Nacionalno sodišče, ki mu je zadeva predložena, mora torej v vsakem primeru posebej ugotoviti, ali zadevni spor lahko spada na področje uporabe take klavzule, tudi če so njene določbe splošne, v okviru sporov v zvezi z odgovornostjo, nastalo zaradi kršitve konkurenčnega prava.

²⁴ Glej sodbo z dne 28. julija 2016, Siemens Aktiengesellschaft Österreich (C-102/15, EU:C:2016:607, točka 34 in navedena sodna praksa).

²⁵ Glej sodbo z dne 21. maja 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, točki 59 in 61 ter navedena sodna praksa).

²⁶ Glej sodbo z dne 21. maja 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, točki 62 in 63 ter navedena sodna praksa).

²⁷ Glej sodbi z dne 7. julija 2016, Hőszig (C-222/15, EU:C:2016:525, točka 44 in navedena sodna praksa), ter z dne 28. junija 2017, Leventis in Vafeias (C-436/16, EU:C:2017:497, točka 33 in navedena sodna praksa).

3. Člen 23 Uredbe št. 44/2001 je treba razlagati tako, da predhodna neugotovitev kršitve konkurenčnega prava na podlagi člena 102 PDEU sama po sebi ne dovoljuje uporabe ali, nasprotno, izključitve klavzule o pristojnosti pri odškodninski tožbi na podlagi pravil konkurence.